

A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ ÉS/VAGY A FOGYATÉKKAL ÉLŐ TANULÓK RÉSZVÉTELE A SZAKKÉPZÉSBEN

SZAKPOLITIKAI TÁJÉKOZTATÓ

Szakpolitikai kontextus

A nemzetközi adatok azt mutatják, hogy a fogyatékkal élő, valamint a sajátos nevelési igényű (SNI) személyek még mindig aránytalan mértékben szorulnak ki a munkaerőpiacról. Az Európai Unió Tanácsának Oktatás és képzés 2020 stratégiája (ET 2020) felhívja az európai államokat, hogy olyan szakpolitikai reformokat hajtsanak végre, amelyek hozzájárulnak az oktatási eredmények javításához, különös hangsúlyt fektetve a szakoktatásra a frissen végzett tanulók foglalkoztatási arányának növelése, valamint a végzettségi arányok a felső középfokú oktatásban történő javítása érdekében.

A szakképzésnek:

- méltányosnak és hatékonyak kell lennie;
- a társadalom valamennyi rétegét meg kell közelítenie; és
- jó minőségűnek kell lennie, különösen a társadalmi befogadás terén.

Az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért tagállamai a szakoktatást Európa szerte kulcsfontosságú kérdésként határozták meg. Mindez összhangban van az Európai Unió oktatási miniszterei által 2000-ben elfogadott Lisszaboni stratégiával és az ET 2020-szal.

2010. és 2012. között az Ügynökség 26 ország szakképzési politikáját tanulmányozta a sajátos nevelési igényű és/vagy fogyatékkal élő tanulók szempontjából. A tanulmány azt kutatta, hogy „mi működik”, „miért működik”, illetve „hogyan működik” a sajátos nevelési igényű/fogyatékkal élő tanulók szakképzésében.

A projekt eredményei

Az Ügynökség által végzett tanulmány fő eredményei a következők:

- A projekt számos sikertényezőt azonosított arra vonatkozóan, hogy „mi működik” a sajátos nevelési igényű és/vagy fogyatékkal élő tanulók szakképzésében.

- A további vizsgálat jelentős összefüggést tárt fel az országok között, ahol az azonos sikertényezők gyakran együttesen jelentek meg a sikeres gyakorlati példákban. A feltárt összefüggések megmutatják, valami „miért működik”, míg a sikertényezők hatása segít megmagyarázni, hogy valami „hogyan működik”.
- A sikertényezőket négy, úgynevezett „sikeres gyakorlati mintákba” sorolták be. Ezek a minták kapcsolódnak egymáshoz és kölcsönösen támogatják egymást, így bármilyen, egy adott szakképzési rendszer teljesítménye javítására tett kísérletnek egyidejűleg, egyenlő hangsúlyt kell fektetnie mind a négy mintára.
- Ami jó és hatékony gyakorlatnak számít a sajátos nevelési igényű és/vagy fogyatékkal élő tanulók szakiskolai képzésében és a munkaerőpiacra történő átmenet szakaszában, az egyben jó gyakorlatnak tekinthető MINDEN tanuló esetében is.
- A szakképzés javítása lehetséges, és a gyakorlatban is megtörténik. Mindez egyértelműen kiderül a projektelemzésből is, amely 26 ország 28 példáján alapul, és az európai szakképzési megközelítések teljes skálájára kiterjed.
- A sikeres gyakorlat a szakképzés valamennyi érintett szereplője bevonását megköveteli.

Ajánlások

A tanulmány alapján az Ügynökség olyan ajánlásokat fogalmazott meg a négy sikeres gyakorlati mintára vonatkozóan, amelyek nagy valószínűséggel hatékonyabbá teszik a szakképzési rendszert és a sajátos nevelési igényű és/vagy fogyatékkal élő tanulók munkaerőpiacra való sikeres átmenetét.

Ezek a minták a szakképzés kulcsfontosságú szereplői kilátásaira és szerepeire összpontosítanak – azaz szakképző intézmények igazgatói/vezetői („szakképző intézmény irányítási minta”); pedagógusok/képzők/iskolai személyzet („szakképzési minta”); tanulók („tanulói minta”); és a jelenlegi és jövőbeli munkaadók/munkaerőpiaci képviselők („munkaerőpiaci minta”).

A tanulmány alapján megfogalmazott általános szakpolitikai ajánlások a következők:

- *A négy minta között átfedések vannak, és egymást kölcsönösen erősítik. Éppen ezért a szakpolitikának mind a négy mintára egyidejűleg egyenlő hangsúlyt kell fektetnie ahhoz, hogy javulás következzen be bármilyen szakképzési rendszerben.*
- *A sikertényezők összefüggnek egymással, és ezért nem választhatók el egymástól, mivel az nem kívánatos eredményekhez vezethet. Bármilyen*

változás érzékeléséhez, legyen az kívánt vagy nem kívánt, a szakpolitikának megfelelő indikátorokat kell kialakítania, majd folyamatosan nyomon kell követnie a szakképzési rendszerben.

Sajátos szakpolitikai ajánlások

A projekt ajánlái egyszerre számos országot érintenek, azaz nem egy bizonyos ország egyéni szakképzési helyzetére összpontosítanak. Az alábbi, a négy azonosított minta köré csoportosított, sajátos szakképzési szakpolitikai ajánlások számos résztvevő ország számára relevánsak. Mindazonáltal, az egyes országok egyéni szakképzési szükségleteihez igazított ajánlások megtételéhez meg kell várni a projekt egy további szakaszának eredményeit.

Szakképző intézmény irányítási minta

A szakpolitikusoknak:

- Ki kell alakítaniuk egy jogi keretet és egy megállapodást valamennyi érintett szolgáltatás, így az oktatás, a munkaerő-foglalkoztatás és a helyi hatóságok között. Mindez lehetővé teszi az iskolák számára, hogy partnerségeket és hálózati struktúrákat alakítsanak ki helyi vállalkozásokkal gyakorlati képzés és/vagy a végzést követő munkavállalás támogatása érdekében.
- A hatékony iskolavezetést elő kell mozdítaniuk azáltal, hogy biztosítják az iskolák megfelelő támogatását az olyan befogadó politikák kialakításában, ahol a tanulók közötti különbségeket az oktatási kultúra természetes részének tekintik.
- Támogatniuk kell az iskolákat egy csapatmunka alapú megközelítés bevezetésében, ideértve a világos szerep-elhatárolással működő multidiszciplináris csoportok kialakítását is.
- Egyértelmű, összefüggő képzési útvonalakat kell kialakítaniuk iskolai személyzet számára a külső és belső ellátó szolgáltatásokkal való együttműködéshez szükséges szakértelem elsajátításához.

Szakképzés mintája

A szakpolitikusoknak:

- Szorgalmazniuk kell és lehetővé kell tenniük egy olyan megközelítést, mely keretében az oktatási módszerek, tananyagok, értékelési módszerek és célkitűzések egyéni szükségletekhez vannak szabva.
- Arra kell ösztönözniük az iskolákat, hogy segítsék a tanulókörzpontú megközelítés alkalmazását a képzési-tanulási folyamat során a tervezésben, a céljelölésben és a tanterv kialakításában.

- Ki kell alakítaniuk egy keretet, mely lehetővé teszi az iskolák számára olyan rugalmas megközelítés megvalósítását, mely lehetővé teszi az egyéni tervek kifejlesztését és alkalmazását a tanulás, oktatás, képzés és átmenet terén.
- Monitoring rendszereket kell létrehozniuk az iskolák által alkalmazott intézkedések hatékonyságának tanulmányozására. Ez segít majd az iskoláknak az olyan hatékony oktatási módszerek létrehozásában és alkalmazásában, amelyekkel megelőzhető vagy csökkenthető a lemorzsolódás, illetve új oktatási alternatívák azonosításában a folyamattól bármilyen okból eltávolodott tanulók számára.
- Gondoskodniuk kell a szakképzési programok és kurzusok rendszeres áttekintéséről, hogy a tanulók képességei megfeleljenek a munkaerőpiaci követelményeknek.

Tanulói minta

A szakpolitikusoknak:

- Támogatniuk kell és nyomon kell követniük az oktatáspolitikákat annak biztosítása érdekében, hogy az iskolák valóban a tanulók képességeire összpontosítsanak.
- Kezdeti és folyamatos képzési lehetőségeket kell nyújtaniuk az iskolai személyzet számára, felkészítve a pedagógusokat arra, hogy miként fektessék az oktatás fő hangsúlyát a tanulók képességeire, továbbá, hogy a kihívásokra inkább lehetőségként tekintsenek. A pedagógusoknak azt kell elérniük, hogy minden tanuló nagyobb önbizalmat és magabiztosságot érezzen.
- Meg kell bizonyosodniuk arról, hogy az iskolák tiszteletben tartják a tanulók kívánságait és elvárásait az átmeneti folyamat összes szakaszában.

Munkaerőpiaci minta

A szakpolitikusoknak:

- Egyértelmű szakpolitikai intézkedéseket kell hozniuk annak érdekében, hogy az iskolák tartós kapcsolatokat alakítsanak ki és tartsanak fenn a helyi munkáltatókkal.

- Megfelelő támogatást kell nyújtaniuk a tanulók és munkáltatók számára az oktatás, szakképzés és a munkaerőpiacra történő beilleszkedés közötti átmeneti szakaszban. Továbbá, a nyitott munkaerő-piacra való átmenet segítése érdekében megfelelően képzett szakemberek célzott utánkövetési tevékenységet kell, hogy végezzenek a fiatal diplomások és egyben a munkaadók igényeinek kielégítésére, mégpedig addig, ameddig az indokolt.

További tájékoztatásért, valamint a *20 kulcsfontosságú tényező a sikeres szakoktatásért* című útmutató megtekintéséért, keresse fel a projekt webfelületét: <http://www.european-agency.org/agency-projects/vocational-education-and-training>

sHU

<http://www.european-agency.org/disclaimer>